

AELIUS DONATUS

DE PARTIBUS ORATIONIS ARS MINOR

partes orationis quot sunt? octo.

quae? nomen pronomen uerbum aduerbium participium coniunctio praepositio interiectio.

DE NOMINE

nomen quid est? pars orationis cum casu corpus aut rem proprie communiterue significans.

nomini quot accidunt? sex.

quae? qualitas comparatio genus numerus figura casus.

qualitas nominum in quo est? bipertita est: aut enim unius nomen est et proprium dicitur, aut multorum appellatiuum.

comparationis gradus quot sunt? tres.

qui? positius, ut doctus, comparatius, ut doctior, superlatius, ut doctissimus.

quae nomina comparantur? appellatiua dumtaxat qualitatem aut quantitatem significantia.

comparatius gradus cui casui seruit? ablatiuo sine praepositione: dicimus enim *doctior illo*.

superlatius cui? genetiuo tantum plurali: dicimus enim *doctissimus poetarum*.

genera nominum quot sunt? quattuor.

quae? masculinum, ut *hic magister*, femininum, ut *haec Musa*, neutrum, ut *hoc scamnum*, commune, ut *hic et haec sacerdos*. est praeterea trium generum, quod omne dicitur, ut *hic et haec et hoc felix*; est epicoenon, id est promiscuum, ut *passer aquila*.

numeri nominum quot sunt? duo.

qui? singularis, ut *hic magister*, pluralis, ut *hi magistri*.

figurae nominum quot sunt? duae.

quae? simplex, ut *decens potens*, composita, ut *indecens impotens*.

quibus modis nomina componuntur? quattuor: ex duobus integris, ut *suburbanus*; ex duobus corruptis, ut *efficax municeps*; ex integro et corrupto, ut *insulsus*; ex corrupto et integro, ut *nugigerulus*; aliquando ex compluribus, ut *inexpugnabilis imperterritus*.

casus nominum quot sunt? sex.

qui? nominatiuus genetiuus datiuus accusatiuus uocatiuus ablatiuus. per hos omnium generum nomina pronomina participia declinantur hoc modo: *magister* nomen appellatiuum generis masculini numeri singularis figurae simplicis casus nominatiui et uocatiui, quod declinabitur sic: nominatiuo *hic magister*, genetiuo *huius magistri*, datiuo *huic magistro*, accusatiuo *hunc magistrum*, [uocatiuo *o magister*], ablatiuo *ab hoc magistro*; et pluraliter nominatiuo *hi magistri*, genetiuo *horum magistrorum*, datiuo *his magistris*, accusatiuo *hos magistris*, uocatiuo *o magistri*, ablatiuo *ab his magistris*. *Musa* nomen appellatiuum generis feminini numeri singularis figurae simplicis casus nominatiui et uocatiui, quod declinabitur sic: nominatiuo *haec Musa*, genetiuo *huius Musae*, datiuo *huic Musae*, accusatiuo *hanc Musam*, uocatiuo *o Musa*, ablatiuo *ab hac Musa*; et pluraliter nominatiuo *hae Musae*, genetiuo *harum Musarum*, datiuo *his Musis*, accusatiuo *has Musas*, uocatiuo *o Musae*, ablatiuo *ab his Musis*. *scamnum* nomen appellatiuum generis neutri numeri singularis figurae simplicis casus nominatiui accusatiui et uocatiui, quod declinabitur sic: nominatiuo *hoc scamnum*, genetiuo *huius scamni*, datiuo *huic scamno*, accusatiuo *hoc scamnum*, uocatiuo *o scamnum*, ablatiuo *ab hoc scamno*; et pluraliter nominatiuo *haec scamna*, genetiuo *horum scamnorum*, datiuo *his scamnis*, accusatiuo *haec scamna*, uocatiuo *o scamna*, ablatiuo *ab his scamnis*. *sacerdos* nomen appellatiuum generis communis numeri singularis figurae compositae casus nominatiui et uocatiui, quod declinabitur sic: nominatiuo *hic et haec sacerdos*, genetiuo *huius sacerdotis*, datiuo *huic sacerdoti*, accusatiuo *hunc et hanc sacerdotem*, uocatiuo *o sacerdos*, ablatiuo *ab hoc et ab hac sacerdote*; et pluraliter nominatiuo *hi et hae sacerdotes*, genetiuo *horum et harum sacerdotum*, datiuo *his sacerdotibus*, accusatiuo *hos et has sacerdotes*, uocatiuo *o sacerdotes*, ablatiuo *ab his sacerdotibus*. *felix* nomen appellatiuum generis omnis numeri singularis figurae simplicis casus nominatiui et uocatiui, quod declinabitur sic: nominatiuo *hic et haec et hoc*

felix, genetiūo *huius felicitis*, datiūo *huic felici*, accusatiūo *hunc* et *hanc felicem* et *hoc felix*, uocatiūo *o felix*, ablatiūo *ab hoc* et *ab hac* et *ab hoc felice* uel *felici*; et pluraliter nominatiūo *hi* et *hae felices* et *haec felicia*, genetiūo *horum* et *harum* et *horum felicium*, datiūo *his felicibus*, accusatiūo *hos* et *has felices* et *haec felicia*, uocatiūo *o felices* et *o felicia*, ablatiūo *ab his felicibus*.

quaecumque nomina ablatiūo casu singulari a uel o fuerint terminata genetiūum pluralem in quid mittunt? in *rum*, datiūum et ablatiūum in *is*.

quaecumque nomina ablatiūo casu singulari e uel i uel u fuerint terminata genetiūum pluralem in quid mittunt? si *e* correpta fuerit, in *um*; si producta, in *rum*; si *i* fuerit, in *ium*; si *u*, in *uum* geminata *u* littera.

datiūum et ablatiūum in quid mittunt? in *bus* omnia.

DE PRONOMINE

pronomen quid est? pars orationis, quae pro nomine posita tantundem paene significat personamque interdum recipit.

pronomini quot accidunt? sex.

quae? qualitas genus numerus figura persona casus.

qualitas pronominum in quo est? bipertita est: aut enim finita sunt pronomina aut infinita.

quae sunt finita? quae recipiunt personas, ut *ego tu ille*.

quae sunt infinita? quae non recipiunt personas, ut *quis quae quod*.

genera pronominum quae sunt? eadem fere quae et nominum: masculinum, ut *quis*, femininum, ut *quae*, neutrum, ut *quod*, commune, ut *qualis talis*, trium generum, ut *ego tu*.

numeri pronominum quot sunt? duo.

qui? singularis, ut *hic*, pluralis, ut *hi*.

figurae pronominum quot sunt? duae.

quae? simplex, ut *quis*, composita, ut *quisquis*.

personae pronominum quot sunt? tres.

quae? prima, ut *ego*, secunda, ut *tu*, tertia, ut *ille*.

casus item pronominum quot sunt? sex, quem ad modum et nominum, per quos omnium generum pronomina inflectuntur hoc modo. *ego* pronomen finitum generis omnis numeri singularis figurae simplicis personae primae casus nominatiui, quod declinabitur sic: *ego mei* uel *mis mihi me* [*o ego*] *a me*, et pluraliter *nos nostrum* uel *nostri nobis nos o* [*nos*] *a nobis*: personae secundae generis omnis numeri singularis *tu tui* uel *tis tibi te o* [*tu*] *a te*, et pluraliter *uos uestrum* uel *uestri uobis uos o* [*uos*] *a uobis*: personae tertiae generis masculini numeri singularis *ille illius illi illum ab illo*, et pluraliter *illi illorum illis illos ab illis*; generis feminini numeri singularis *illa illius illi illam ab illa*, et pluraliter *illae illarum illis illas ab illis*; generis neutri numeri singularis *illud illius illi illud ab illo*, et pluraliter *illa illorum illis illa ab illis*. minus quam finita generis masculini numeri singularis *ipse ipsius ipsi ipsum* [*o ipse*] *ab ipso*, et pluraliter *ipsi ipsorum ipsis ipsos* [*o ipsi*] *ab ipsis*; generis feminini numeri singularis *ipsa ipsius ipsi ipsam* [*o ipsa*] *ab ipsa*, et pluraliter *ipsae ipsarum ipsis ipsas* [*o ipsae*] *ab ipsis*; generis neutri numeri singularis *ipsum ipsius ipsi ipsum* [*o ipsum*] *ab ipso*, et pluraliter *ipsa ipsorum ipsis ipsa ab ipsis*. item minus quam finita generis masculini numeri singularis *iste istius isti istum ab isto*, et pluraliter *isti istorum istis istos ab istis*; generis feminini numeri singularis *ista istius isti istam ab ista*, et pluraliter *istae istarum istis ista ab istis*. item articulare praepositium uel demonstratiuum generis masculini numeri singularis *hic huius huic hunc o* [*hic*] *ab hoc*, et pluraliter *hi horum his hos o* [*hi*] *ab his*; generis feminini numeri singularis *haec huius huic hanc o* [*haec*] *ab hac*, et pluraliter *hae harum his has o* [*hae*] *ab his*; generis neutri numeri singularis *hoc huius huic hoc o* [*hoc*] *ab hoc*, et pluraliter *haec horum his haec o* [*haec*] *ab his*. item subiunctiuum uel relatiuum generis masculini numeri singularis *is eius ei eum ab eo*, et pluraliter *ei eorum eis eos ab eis*; generis feminini numeri singularis *ea eius ei eam ab ea*, et pluraliter *eae earum eis eas ab eis*; generis neutri numeri singularis *id eius ei id ab eo*, et pluraliter *ea eorum eis ea ab eis*. item infinita generis masculini numeri singularis *quis cuius cui quem a quo* uel *a qui*, et pluraliter *qui quorum quis* uel *quibus quos a quis* uel *a quibus*; generis feminini numeri singularis *quae cuius cui quam a qua* uel *a qui*, et pluraliter *quae quarum quis* uel *quibus quas a quis* uel *a quibus*; generis neutri numeri singularis *quod cuius cui quod a quo* uel *a qui*, et pluraliter

quae quorum quis uel quibus quae a quis uel a quibus. item possessiua finita ad aliquid dicta ex utraque parte singularia generis masculini *meus mei meo meum o [mi] a meo*, et pluraliter ex altera parte *mei meorum meis meos o [mei] a meis*; generis feminini numeri singularis *mea meae meae meam o [mea] a mea*, et pluraliter *meae mearum meis meas o [meae] a meis*; generis neutri numeri singularis *meum mei meo meum o [meum] a meo*, et pluraliter *mea meorum meis mea o a meis*: personae secundae generis masculini numeri singularis *tuus tui tuo tuum a tuo* et pluraliter *tui tuorum tuis tuos a tuis*; generis feminini numeri singularis *tua tuae tuae tuam a tua*, et pluraliter *tuae tuarum tuis tuas a tuis*; generis neutri numeri singularis *tuum tui tuo tuum a tuo*, et pluraliter *tua tuorum tuis tua a tuis*: personae tertiae generis masculini numeri singularis *suus sui suo suum a suo*, et pluraliter *sui suorum suis suos a suis*; generis feminini numeri singularis *sua suae suae suam a sua*, et pluraliter *suae suarum suis suas a suis*; generis neutri numeri singularis *suum sui suo suum a suo*, et pluraliter *sua suorum suis sua a suis*. item possessiua finita ad aliquid dicta ex altera parte pluralia generis masculini *noster nostri nostro nostrum o [noster] a nostro*, et pluraliter ex utraque parte *nostri nostrorum nostris nostros o [nostri] a nostris*; generis feminini numeri singularis *nostra nostrae nostrae nostram o [nostra] a nostra*, et pluraliter *nostrae nostrarum nostris nostras o [nostrae] a nostris*; generis neutri numeri singularis *nostrum nostri nostro nostrum o [nostrum] a nostro*, et pluraliter *nostra nostrorum nostris nostra o [nostra] a nostris*: personae secundae generis masculini numeri singularis *uester uestri uestro uestrum a uestro*, et pluraliter *uestri uestrorum uestris uestros a uestris* generis feminini numeri singularis *uestra uestrae uestrae uestram a uestra*, et pluraliter *uestrae uestrarum uestris uestras a uestris*; generis neutri numeri singularis *uestrum uestri uestro uestrum a uestro*, et pluraliter *uestra uestrorum uestris uestra a uestris*.

da horum composita. *egomet, tute, illic, istic, idem* masculino genere productum, neutro correptum, *quisquis, quisnam, quispiam aliquis* et cetera.

DE VERBO

uerbum quid est? pars orationis cum tempore et persona sine casu aut agere aliquid aut pati aut neutrum significans.

uerbo quot accidunt? septem.

quae? qualitas coniugatio genus numerus figura tempus persona.

qualitas uerborum in quo est? in modis et in formis.

modi qui sunt? indicatiuus, ut *lego*, imperatiuus, ut *lege*, optatiuus, ut *utinam legerem*, coniunctiuus, ut *cum legam*, infinitiuus, ut *legere*, impersonalis, ut *legitur*.

formae uerborum quot sunt? quattuor.

quae? perfecta, ut *lego*, meditatiua, ut *lecturio*, frequentatiua, ut *lectito*, inchoatiua, ut *feruesco calesco*.

coniugationes uerborum quot sunt? tres.

quae? prima secunda tertia.

prima quae est? quae indicatiuo modo tempore praesenti numero singulari secunda persona uerbo actiuo et neutrali *a* productam habet ante nouissimam litteram, passiuo communi et deponenti ante nouissimam syllabam, ut *amo amas, amor amaris*; et futurum tempus eiusdem modi in *bo* et in *bor* syllabam mittit, ut *amo amabo, amor amabor*.

secunda quae est? quae indicatiuo modo tempore praesenti numero singulari secunda persona uerbo actiuo et neutrali *e* productam habet ante nouissimam litteram, passiuo communi et deponenti ante nouissimam syllabam, ut *doceo doces, doceor doceris*; et futurum tempus eiusdem modi in *bo* et in *bor* syllabam mittit, ut *doceo docebo, doceor docebor*.

tertia quae est? quae indicatiuo modo tempore praesenti numero singulari secunda persona uerbo actiuo et neutrali *i* correptam uel *i* productam habet ante nouissimam litteram, passiuo communi et deponenti pro *i* littera *e* correptam uel *i* productam habet ante nouissimam syllabam, ut *lego legis, legor legeris, audio audis, audior audiris*; et futurum tempus eiusdem modi in *am* et in *ar* syllabam mittit, ut *lego legam, legor legar, audio audiam, audior audiar*. haec in imperatiuo et in infinitiuo statim discerni possunt, utrum *i* littera correpta sit an producta. nam correpta *i* littera in *e* conuertitur; producta si fuerit, non mutatur.

quando tertia coniugatio futurum tempus non in am tantum sed etiam in bo mittit? interdum, cum *i* litteram non correptam habuerit sed productam, ut *eo is ibo, queo quis quibo*.

genera uerborum quot sunt? quinque.

quae? actiua passiua neutra deponentia communia.

actiua quae sunt? quae in *o* desinunt et accepta *r* littera faciunt ex se passiua, ut *lego legor*.

passiua quae sunt? quae in *r* desinunt et ea dempta redeunt in actiua, ut *legor lego*.

neutra quae sunt? quae in *o* desinunt, ut actiua, sed accepta *r* littera Latina non sunt, ut *sto curro: stor curror* non dicimus.

deponentia quae sunt? quae in *r* desinunt, ut passiua, sed ea dempta Latina non sunt, ut *luctor loquor*.

communia quae sunt? quae in *r* desinunt, ut deponentia, sed in duas formas cadunt, patientis et agentis, ut *osculor criminator: dicimus enim osculor te et osculor a te, criminator te et criminator a te*.

numeri uerborum quot sunt? duo.

qui? singularis, ut *lego*, pluralis, ut *legimus*.

figurae uerborum quot sunt? duae.

quae? simplex, ut *lego*, composita, ut *neglego*.

tempora uerborum quot sunt? tria.

quae? praesens, ut *lego*, praeteritum, ut *legi*, futurum, ut *legam*.

quot sunt tempora in declinatione uerborum? quinque.

quae? praesens, ut *lego*, praeteritum imperfectum, ut *legebam*, praeteritum perfectum, ut *legi*, praeteritum plusquamperfectum, ut *legeram*, futurum, ut *legam*.

personae uerborum quot sunt? tres.

quae? prima, ut *lego*, secunda, ut *legis*, tertia, ut *legit*.

da declinationem uerbi actiui. *lego* uerbum actiuum indicatiuo modo dictum temporis praesentis numeri singularis figurae simplicis personae primae coniugationis tertiae correptae, quod declinabitur sic: *lego legis legit* et pluraliter *legimus legitis legunt*: eodem modo tempore praeterito imperfecto *legebam legebas legebat*, et pluraliter *legebamus legebatis legebant*: eodem modo tempore praeterito perfecto *legi legisti legit*, et pluraliter *legimus legistis legerunt* uel *legere*: eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto *legeram legeras legerat*, et pluraliter *legeramus legeratis legerant*: eodem modo tempore futuro *legam leges leget*, et pluraliter *legemus legetis legent*. imperatiuo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam *lege* uel *legas legat*, et pluraliter *legamus legite* uel *legatis legant*: eodem modo tempore futuro *legito* uel *legas legito* uel *legat*, et pluraliter *legamus legitote* uel *legatis legant* uel *legunto* uel *leguntote*. optatiuo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto *utinam legerem legeres legeret* et pluraliter *utinam legeremus legeretis legerent*: eodem modo tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto *utinam legissem legissetis legisset*, et pluraliter *utinam legissemus legissetis legissent*: eodem modo tempore futuro *utinam legam legas legat*, et pluraliter *utinam legamus legatis legant*. coniunctiuo modo tempore praesenti *cum legam legas legat*, et pluraliter *cum legamus legatis legant*: eodem modo tempore praeterito imperfecto *cum legerem legeres legeret*, et pluraliter *cum legeremus legeretis legerent*: eodem modo tempore praeterito perfecto *cum legerim legeris legerit*, et pluraliter *cum legerimus legeritis legerint*: eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto *cum legissem legissetis legisset*, et pluraliter *cum legissemus legissetis legissent*: eodem modo tempore futuro *cum legero legeris legerit*, et pluraliter *cum legerimus legeritis legerint*. infinitiuo modo numeris et personis tempore praesenti et praeterito imperfecto *legere*, praeterito perfecto et plusquamperfecto *legisse*, futuro *lectum ire* uel *lecturum esse*. uerbo impersonali tempore praesenti legitur, praeterito imperfecto *legebatur*, praeterito perfecto *lectum est* uel *lectum fuit*, praeterito plusquamperfecto *lectum erat* uel *lectum fuerat*, futuro *legetur*. gerundia uel participialia uerba sunt haec, *legendi legendo legendum lectum lectu*. participia trahuntur a uerbo actiuo duo, praesentis temporis et futuri, praesentis *legens*, futuri *lecturus*. *legor* uerbum passiuum indicatiuo modo dictum temporis praesentis numeri singularis figurae simplicis personae primae coniugationis tertiae correptae, quod declinabitur sic: *legor legeris uel legere legitur*, et pluraliter *legimur legimini leguntur*: eodem modo tempore praeterito imperfecto *legebar legebaris uel legebare legebatur*, et pluraliter

legebamur legebamini legebantur: eodem modo tempore praeterito perfecto *lectus sum es est*, et pluraliter *lecti sumus estis sunt*; et ulteriore modo *lectus fui fuisti fuit*, et pluraliter *lecti fuimus fuistis fuerunt* uel *fuere*: eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto *lectus eram eras erat*, et pluraliter *lecti eramus eratis erant*; et ulteriore modo *lectus fueram fueras fuerat*, et pluraliter *lecti fueramus fueratis fuerant*: eodem modo tempore futuro *legar legeris* uel *legere legetur*, et pluraliter *legemur legemini legentur*, imperatiuo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam *legere* uel *legaris legatur*, et pluraliter *legamur legimini* uel *legamini legantur*. eodem modo tempore futuro *legitor* uel *legaris legitor* uel *legatur*, et pluraliter *legamur legimini* uel *legimino legantur* uel *leguntur*. optatiuo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto *utinam legerer legereris* uel *legerere legeretur*, et pluraliter *utinam legeremur legeremini legerentur*: eodem modo tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto *utinam lectus essem esses esset*, et pluraliter *utinam lecti essemus essetis essent*, et ulteriore modo *utinam lectus fuisset fuisset fuisset*, et pluraliter *utinam lecti fuisset fuisset fuisset*: eodem modo tempore futuro *utinam legar legaris* uel *legare legatur*, et pluraliter *utinam legamur legamini legantur*. coniunctiuo modo tempore praesenti *cum legar legaris* uel *legare legatur*, et pluraliter *cum legamur legamini legantur*: eodem modo tempore praeterito imperfecto *cum legerer legereris* uel *legerere legeretur*, et pluraliter *cum legeremur legeremini legerentur*: eodem modo tempore praeterito perfecto *cum lectus sim sis sit*, et pluraliter *cum lecti simus sitis sint*; et ulteriore modo *cum lectus fuerim fueris fuerit*, et pluraliter *cum lecti fuerimus fueritis fuerint*: eodem modo tempore praeterito plusquamperfecto *cum lectus essem esses esset*, et pluraliter *cum lecti essemus essetis essent*; et ulteriore modo *cum lectus fuisset fuisset fuisset*, et pluraliter *cum lecti fuisset fuisset fuisset*; eodem modo tempore futuro *cum lectus ero eris erit*, et pluraliter *cum lecti erimus eritis erint*, et ulteriore modo *cum lectus fuero fueris fuerit*, et pluraliter *cum lecti fuerimus fueritis fuerint*. infinitiuo modo numeris et personis tempore praesenti et praeterito imperfecto *legi*, praeterito perfecto et plusquamperfecto *lectum esse* uel *fuisse*, futuro *lectum iri*. participia trahuntur a uerbo passiuo duo, praeteriti temporis et futuri, praeteriti *lectus*, futuri *legendus*. actiuu uerbi regulam neutrale uerbum sequitur, passiuu commune et deponens.

DE ADVERBIO

aduerbium quid est? pars orationis, quae adiecta uerbo significationem eius explanat atque implet.

aduerbio quot accidunt? tria.

quae? significatio comparatio figura.

significatio aduerbiorum in quo est? quia sunt aut loci aduerbia aut temporis aut numeri aut negandi aut affirmandi aut demonstrandi aut optandi aut hortandi aut ordinis aut interrogandi aut similitudinis aut qualitatis aut quantitatis aut dubitandi aut personalia aut uocandi aut respondendi aut separandi aut iurandi aut eligendi aut congregandi aut prohibendi aut euentus aut comparandi.

da aduerbia loci. ut *hic* uel *ibi*, *intus* uel *foris*, *illic* uel *inde*.

da temporis. ut *hodie nuper aliquando*; numeri, ut *semel bis*; negandi, ut *non*; affirmandi, ut *etiam quinni*; demonstrandi, ut *en ecce*; optandi, ut *utinam*; hortandi, ut *eia*; ordinis, ut *deinde*; interrogandi, ut *cur quare quamobrem*; similitudinis, ut *quasi ceu*; qualitatis, ut *docte pulchre*; quantitatis, ut *multum parum*; dubitandi, ut *forsitan fortasse*; personalia, ut *mecum tecum secum nobiscum uobiscum*; uocandi, ut *heus*; respondendi, ut *heu*; separandi, ut *seorsum*; iurandi, ut *edepol, ecastor, hercle, medius fidius*; eligendi, ut *potius immo*; congregandi, ut *simul una*; prohibendi, ut *ne*; euentus, ut *forte fortuitu*; comparandi, ut *magis* uel *tam*.

comparatio aduerbiorum in quo est? in tribus gradibus comparationis, positiuo comparatiuo superlatiuo.

da aduerbium positiui gradus. ut *docte*; comparatiui, ut *doctius*; superlatiuu, ut *doctissime*. *magis doctius* et *tam doctissime* non dicimus, quia *magis* et *tam* positiuo gradui tantum iungitur, licet ueteres dixerint *tam magis* et *quam magis*.

figurae aduerbiorum quot sunt? duae.

quae? simplex et composita, simplex, ut *docte prudenter*, composita, ut *indocte imprudenter*. aduerbia localia uel in loco sunt uel de loco uel ad locum. sed in loco et de loco eandem significationem habent, ut *intus sum*, *intus exeo*, *foris sum*, *foris uenio*. ad locum aliam

significationem habent, ut *intro eo, foras eo. de intus* autem et *de foris* sic non dicimus, quo modo *in foras* uel *ad foras*.

DE PARTICIPIO

participium quid est? pars orationis partem capiens nominis, partem uerbi; nominis genera et casus, uerbi tempora et significationes, utriusque numerum et figuram.

participio quot accidunt? sex.

quae? genus casus tempus significatio numerus figura.

genera participiorum quot sunt? quattuor.

quae? masculinum, ut *hic lectus*, femininum, ut *haec lecta*, neutrum, ut *hoc lectum*, commune tribus generibus, ut *hic et haec et hoc legens*.

casus participiorum quot sunt? sex.

qui? nominatiuus, ut *hic legens*, genetiuius, ut *huius legentis*, datiuus, ut *huic legenti*, accusatiuus, ut *hunc legentem*, uocatiuus, ut *o legens*, ablatiuus, ut *ab hoc legente*.

tempora participiorum quot sunt? tria.

quae? praesens, ut *legens*, praeteritum, ut *lectus*, futurum, ut *lecturus et legendus*.

significationes participiorum in quo sunt? quia ab actiuo uerbo duo participia ueniunt, praesens et futurum, ut *legens lecturus*; a passiuo duo, praeteritum et futurum, ut *lectus legendus*; a neutro duo, sicut ab actiuo, praesens et futurum, ut *stans staturus*, a deponenti tria, praesens praeteritum et futurum, ut *loquens locutus locuturus*; a communi quattuor, praesens praeteritum et duo futura, ut *crimians criminatus criminaturus criminandus*.

numeri participiorum quot sunt? duo.

qui? singularis, ut *hic legens*, pluralis, ut *hi legentes*.

figurae participiorum quot sunt? duae.

quae? simplex, ut *legens*, composita, ut *neglegens*.

da declinationem participii. *legens* participium ueniens a uerbo actiuo temporis praesentis generis omnis numeri singularis figurae simplicis casus nominatiui (accusatiui) et uocatiui, quod declinabitur sic: nominatiuo *hic et haec et hoc legens*, genetiuo *huius legentis*, datiuo *huic legenti*, accusatiuo *hunc et hanc legente et hoc legens*, uocatiuo *o legens*, ablatiuo *ab hoc et ab hac et ab hoc legente uel legenti*; et pluraliter nominatiuo *hi et hae legentes et haec legentia*, genetiuo *horum et harum et horum legentium*, datiuo *his legentibus*, accusatiuo *hos et has legentes et haec legentia*, uocatiuo *o legentes et o legentia*, ablatiuo *ab his legentibus*. *lecturus lectura lecturum* participia uenientia a uerbo actiuo temporis futuri generis masculini feminini et neutri numeri singularis figurae simplicis casus nominatiui et uocatiui, quae declinabuntur sic: nominatiuo *lecturus lectura lecturum*, genetiuo *lecturi lecturae lecturi*, datiuo *lecturo lecturae lecturo*, accusatiuo *lecturum lecturam lecturum*, uocatiuo *lecture lectura lecturum*, ablatiuo *ab hoc lecturo ab hac lectura ab hoc lecturo*; et pluraliter nominatiuo *lecturi lecturae lectura*, genetiuo *lectorum lecturarum lectorum*, datiuo *lecturis*, accusatiuo *lecturos lecturas lectura*, uocatiuo *lecturi lecturae lectura*, ablatiuo *ab his lecturis*. *lectus lecta lectum* participia uenientia a uerbo passiuo temporis praeteriti generis masculini feminini et neutri numeri singularis figurae simplicis casus nominatiui et uocatiui, quae declinabuntur sic: nominatiuo *lectus lecta lectum*, genetiuo *lecti lectae lecti*, datiuo *lecto lectae lecto*, accusatiuo *lectum lectam lectum*, uocatiuo *lecte lecta lectum*, ablatiuo *ab hoc lecto ab hac lecta ab hoc lecto*; et pluraliter nominatiuo *lecti lectae lecta*, genetiuo *lectorum lectarum lectorum*, datiuo *lectis*, accusatiuo *lectos lectas lecta*, uocatiuo *lecti lectae lecta*, ablatiuo *ab his lectis*. *legendus legenda legendum* participia uenientia a uerbo passiuo temporis futuri generis masculini feminini et neutri numeri singularis figurae simplicis casus nominatiui et uocatiui, quae declinabuntur sic: nominatiuo *legendus legenda legendum*, genetiuo *legendi legendae legendi*, datiuo *legendo legendae legendo*, accusatiuo *legendum legendam legendum*, uocatiuo *legende legenda legendum*, ablatiuo *ab hoc legendo ab hac legenda ab hoc legendo*; et pluraliter nominatiuo *legendi legendae legenda*, genetiuo *legendorum legendarum legendorum*, datiuo *legendis*, accusatiuo *legendos legendas legenda*, uocatiuo *legendi legendae legenda*, ablatiuo *ab his legendis*.

DE CONIUNCTIONE

coniunctio quid est? pars orationis adnectens ordinansque sententiam.

coniunctioni quot accidunt? tria.

quae? potestas figura ordo.

potestas coniunctionum quot species habet? quinque.

quas? copulatiuas disiunctiuas expletiuas causales rationales:

da copulatiuas. *et que at atque ac ast.*

da disiunctiuas. *aut ue uel ne nec neque.*

da expletiuas. *quidem, equidem, saltem, uidelicet, quamquam, quamuis, quoque, autem, porro, porro autem, tamen.*

da causales. *si, etsi, etiamsi, si quidem, quando, quando quidem; quin, quin etiam, quatinus, sin, seu, siue, nam, namque, ni, nisi, nisi si, si enim, etenim, ne, sed, interea, licet, quamobrem, praesertim, item, itemque, ceterum, alioquin, praeterea.*

da rationales. *ita, itaque, enim, enimvero, quia, quapropter, quoniam, quoniam quidem, quippe, ergo, ideo, igitur, scilicet, propterea, idcirco.*

figurae coniunctionum quot sunt? duae.

quae? simplex, ut *nam*, composita, ut *namque*.

ordo coniunctionum in quo est? quia aut praepositivae coniunctiones sunt, ut *ac ast*, aut subiunctivae, ut *que autem*, aut communes, ut *et igitur ergo*.

DE PRAEPOSITIONE

praepositio quid est? pars orationis quae praeposita aliis partibus orationis significationem earum aut complet aut mutat aut minuit.

praepositioni quot accidunt? unum.

quid? casus tantum.

quot? duo.

qui? accusatiuus et ablatiuus.

da praepositiones casus accusatiui. *ad apud ante aduersum cis citra circum circa contra erga extra inter intra infra iuxta ob pone per prope secundum post trans ultra praeter propter supra usque penes.*

quo modo? dicimus enim *ad patrem, apud uillam, ante aedes, aduersum inimicos, cis renum, citra forum, circum uicinos, circa templum, contra hostem, erga propinquos, extra terminos, inter naues, intra moenia infra tectum, iuxta macellum, ob augurium, pone tribunal, per parietem, prope fenestram, secundum fores, post tergum, trans ripam, ultra fines, praeter officium, propter rem, supra caelum, usque Oceanum, penes arbitros.*

da praepositiones casus ablatiui. *a ab abs cum coram clam de e ex pro prae palam sine absque tenus.*

quo modo? dicimus enim *a domo, ab homine, abs quolibet, cum exercitu, coram testibus, clam custodibus, de foro, e iure, ex praefectura, pro clientibus, prae timore, palam omnibus, sine labore, absque iniuria, tenus pube, quod nos dicimus pube tenus.*

da utriusque casus praepositiones. *in sub super subter.*

in et sub quando accusatiuo casui iunguntur? quando uel nos uel quoslibet in locum ire isse ituros esse significamus.

quando ablatiuo? quando uel nos uel quoslibet in loco esse fuisse futuros esse significamus. in accusatiui casus, *"itur in antiquam siluam"*; in ablatiui casus, *"stans celsa in puppi"*; sub accusatiui casus, *"postesque sub ipsos nituntur gradibus"*; sub ablatiui casus, *"arma sub aduersa posuit radiantia quercu"*.

super quam uim habet? ubi locum significat, magis accusatiuo casui seruit quam ablatiuo; ubi mentionem alicuius facimus, ablatiuo tantum, ut *"multa super Priamo rogans"*.

in quam uim habet? etiam tum accusatiuo casui seruit, cum significat contra, ut *in adulterum, in desertorem.*

subter quam uim habet? eandem quam superiores ad locum et in loco significantes.

quae praepositiones sunt quae dictionibus seruiunt et separari non possunt? *di dis re se am con.*

quo modo? dicimus enim *diduco distraho recipio secubo amplector congregior.*

quae sunt quae coniungi non possunt? *apud et penes.*

quae coniunguntur et separantur? reliquae omnes.

DE INTERIECTIONE

interiectio quid est? pars orationis significans mentis affectum uoce incondita.

interiectioni quid accidit? tantum significatio.

significatio interiectionis in quo est? quia aut laetitiam significamus, ut *euax*, aut dolorem, ut *heu*, aut admirationem, ut *papae*, aut metum, ut *attat*, et siqua sunt similia.